

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. IV. Solventur objectiones ex testimoniis Scripturæ & SS. Patrum

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

quia eorum gratia, erat gratia derivata à Christo, & ideo non debebat prius consummari in membris, quam in capite à quo derivabatur.

Respondet Suarez, negando paritatem, & assignando rationem discriminis, ex eo quod ut homines introducerentur in gloriam, debebat expectari perfecta satisfactio pro peccatis hominum, quæ non fuit Deo exhibita, nisi in passionem & morte Christi: hoc autem non habet locum in Angelis, cum enim non peccassent, non indigebant satisfactione Christi, ut introducerentur in gloriam.

Sed contra: Juxta hunc Authorem, tam dependens erat gloria Angelorum à meritis Christi, quam gloria hominum à satisfactioe Christi: Sed propter dependentiam gloriæ hominum à perfecta Christi satisfactioe, per mortem consummata, non poterant homines intrare in gloriam, nisi post exhibitam talem satisfactioem: Ergo similiter ob dependentiam gloriæ Angelorum à meritis Christi consummatis, non poterant Angeli introducti in gloriam, ante prædictam consummationem meritorum, vel si sufficerent merita Christi, ut prævisis, ad hoc ut Angeli glorificarentur, sufficiebat enim satisfactio Christi ut prævisis, ad hoc ut homines glorificarentur.

Ex dictis confutata manet sententia Vincentii Astutensis & Cipulli: si enim Angeli non habuerunt gratiam & gloriam essentiali ex meritis Christi, ut jam ostendimus, eam non obtinuerunt duplici titulo, ut illi Authores asserunt, sed uno tantum, nimirum gratiæ donationis & pure liberalitatis.

Addo, quod supposita in Deo antecederet ad decretum incarnationis, voluntate efficaci dandi gratiam & gloriam essentiali Angelis ex mera liberalitate, gratis omnino & inutiliter statuitur in illo, consequenter ad tale decretum, nova alia voluntas dandi eandem gratiam & gloriam Angelis inuita meritorum Christi. Quæro enim cui bono nova ista & secunda voluntas? Non bono ipsorum Angelorum, quandoquidè nihil amplius ex vi illius habent de gratia & gloria essentiali, quam ex vi voluntatis antecederentis prævisionem Christi. Non bono etiam gloriæ ipsius Christi, utpote cum non faciat Angelos ab ipso dependere, nisi pro titulo, sine ulla profusore; siquidem quod Angeli habeant ex merito Christi idem quod haberent, licet non esset tale meritum, titulum solum facit dependentiam ab eo, non verò realem. Unde sicut si homines aliunde quam per Christum fuissent iustificati, gratis pro illis mortuus fuisset Christus, ut habet Apostolus ad Galatas 2, dicens. Si enim per legem iustitia, ergo gratis Christus mortuus est, ita similiter, si aliunde Angelis iustitia, quam per Christum, videlicet ut concedunt prædicti Authores ex mera liberalitate, gratis pro illis meruit Christus.

§. IV.

Solvuntur objectiones ex testimoniis Scripturæ & SS. Patrum.

Obijciunt in primis Adversarii quædam Scripturæ testimonia, quibus significari videtur, Christum non solum hominibus, sed etiam Angelis gratiam & gloriam essentiali meruisse: dicitur enim ad Ephes. 1, proposuisse Deum in

Christo instaurare omnia, quæ in cælis sunt, & quæ in terra. Et ad Colossenses primo idem Apostolus allegit Christum, iustificare per sanguinem crucis sue, sive quæ in terra, sive quæ in cælis sunt. Item Joannis 14. Christus dicebat: Nemo venit ad Patrem nisi per me. Denique Apocal. 12. dicitur de Angelis, quod viderunt eum (scilicet Diabolum) per sanguinem agni. Si autem Angelorum victoria adscribenda sit sanguini Christi, sequitur eos ex Christi meritis habuisse perseverantiam, quæ vicerunt draconem, seu diabolum, ac proinde reliqua auxilia gratiæ, & gloriam essentiali.

Confirmatur: Apostolus ad Romanos quinto loquens de gratia Christi ut hominis, eaque essentiali, dicit, quod hæc abundavit in plures, quàm delictum unius Adam: Sed non in plures homines, peccatum enim Adæ omnes homines infecit: Ergo in homines simul & in Angelos, ubinamque Angelis meruit Christus gratiam & gloriam essentiali.

Confirmatur amplius: Ad Hebræos 2, dicitur quod debebat eum propter quem omnia, & per quem omnia qui multos filios in gloriam aduxerat, autorem salutis eorum per passionem consummari. Ubi Apostolus loquitur de Christo, supponitque ipsum ante suam passionem multos in gloriam adduxisse, qui quidem esse debuerunt Angeli, quia prius quam Christus pateretur, nullus hominum intravit cælum: Ergo supponit Christum gloriam essentiali Angelis meruisse.

Ad objectionem respondeo illum locum Epistolæ ad Ephesios sic intelligi & exponi à Divo Thoma ibidem lect. 3. Per Christum instaurari omnia quæ in cælis sunt, id est Angelos, non quod pro Angelis mortuus sit Christus, sed quia in redimendo hominem re-integratur ruina Angelorum: Psal. 139 implent ruinas. Similiter ad alium locum Epistolæ ad Colossenses, respondet idem sanctus Doctor ibidem lectione 5. verba illa esse intelligenda de concordia inter Deum & homines, quam Christus Dominus per mortem suam operatus est. Etenim inter Deum & hominem causa discordiæ fuit peccatum, & inter Judæos & Gentiles lex; quia ergo Christus per crucem destruxit peccatum, & implevit legem, causam tenovit discordiæ, & hoc modo pacificavit sive quæ in cælis, sive quæ in terris sunt, juxta illud ad Ephes. 2. Ipse enim est pax nostra qui fecit utraque unum.

Ad locum ex Joan. 14. respondetur ex eodem Angelico præceptore ibidem lect. 2. sensum horum verborum esse, neminem posse venire ad notitiam Patris, nisi per Verbum suum, quod est filius; cum hoc tamen discrimine, quod homines non veniunt ad notitiam Patris, nisi per Verbum carne velatum, Angeli vero cognoscunt Patrem per Filium, seu Verbum, ut est Deus, & in natura divina subsistit; eaq; notitia beatificatur, & veluti nutriuntur & saginantur, ut bellissime declarat Augustinus concione 1. in Plal. 33. his verbis: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Ecce cibum sempiternum, sed manducant Angeli, manducant superne virtutes, manducant cælestes spiritus, & manducant & saginantur. Quis autem homo possit ad illum cibum? unde eor tam idoneum illi cibo? Oportebat ergo ut mensa illa lætasceret, & ad parvulos perveniret. Cibum in lac non convertitur, nisi per carnem transiciatur, nam mater hoc facit. Quod manducat mater, hoc manducat infans sed quia minus idoneus est infans qui pane vescatur, ideo ipsum panem mater incarnat, & per humiditatem mammillæ & lactis succum, de ipso pane pascit

pascit infantem. Quomodo ergo de ipso pane pavit nos sapientia Dei quia Verbum caro factum est, & habitavit in nobis. Videte ergo humilitatem, quia panem Angelorum manducavit homo, ut scriptum est.

87 Ad locum Apocalypsis dico, quod quamvis ante verba citata narretur praelium Angelorum, in illis tamen non loquitur Joannes de Angelis, sed de hominibus, ut patet ex ipso contextu: post narratum enim praelium Angelorum cum diabolo, subditur: *Profectus est accusator fratrum nostrorum, & ipsi vicerunt eum propter sanguinem agni, & non dixerunt animas suas usque ad mortem. Ubi manifestum est, D. Joannem non loqui de Angelis, utpote animas non habentibus.*

88 Ad primam confirmationem desumptam ex verbis Apostoli ad Romanos quinto, respondeo cum Divo Thoma ibi lectione quinta, quod cum Apostolus dixit gratiam Christi abundare in plures, quam delictum Adæ, lyplures, secundum expositionem Augustini, non sumitur ibi comparativè, sed absolutè; ita ut idem valeat ac multi. Secundum autem Divum Ambrosium, quamvis sumatur comparativè, nihil contra nos quia ut rectè advertit D. Thomas, non sumit Ambrosius delictum Adæ pro delicto originali propagato in omnes homines, sed pro speciali delicto idololatricæ, quod non per propagationem, sed per imitationem descendit ab Adamo in posteros, quod sanè delictum cum abundaverit quidem in multos, non tamen in omnes homines, verum est dicere, quod gratia Christi abundavit in plures homines, quandoquidem non solum pro inidelibus, sed etiam pro peccatis fidelium mortuus est.

89 Ad secundam confirmationem ex verbis Epistolæ ad Hebræos petitam, respondeo cum sancto Thoma ibidem lectione tertia, ly multos filios in gloriam adduxerat, intelligendum esse non de Angelis, sed de hominibus, sensumque horum verborum esse, quod multos filios in gloriam adducere decreverat, vel jam adduxerat quoad intentionem & decretum; unde sanctus Doctor hæc verba exponens ait: *Qui adduxerat, id est, adducendos præordinaverat.* Quod si aliquis hæc verba Apostoli explicare velit de adductione ad gloriam in executione, dicere poterit, ibi verbum præteriti poni pro verbo futuri; multoties enim in sacris litteris, propter certitudinem prophetiæ, aut eventus futuri, id quod revera erat futurum, significatur per modum præteriti, sicut Isaia nono. *Parvulus enim natus est nobis, & filius datus est nobis.*

90 Obijciuntur secundò quædam SS. Patrum testimonia, quæ favere videntur Adversariorum sententiæ: Bernardus enim sermone vigesimo secundo super Cantica sic habet: *Qui erexit hominem lapsum, dedit stanti Angelo ne laboraret, sic illum de captivitate eruens, sicut hunc à captivitate defendens; & hac ratione fuit æquè utrique redemptio, solvens illum & servans istum.* Quibus verbis concedit Bernardus, Angelos fuisse per Christum præservatos ne laborarent; quo posito negari non potest quod per ipsum fuerint iustificati iustitiâ essentiali. Divus Gregorius in caput secundum libri primi Regum: *Nullus (inquit) hominum neque Angelorum est sanctus, nisi per Christum.* Divus Hieronymus in caput primum ad Ephesios de Angelis ait, quod absque peccato nullus sit, & sidera ipsa non sint munda coram Deo, omniisque creatura paveat creatoris adventum. Vnde & crux Salvatoris, non solum ea qua in terra, sed etiam ea qua in cælis erant, purgasse perhibetur:

A Ergo juxta Hieronymum Christus passio meruit Angelis gratiam sanctificationem, alioquin non videtur quomodo virtute crucis dicatur purgari.

Ad locum Divi Bernardi respondeo, quod ubi loquitur de Christo, non ut homine, sed ut Deo, quoad Angelos, ut constat ex verbis antecedentibus: *Quoniam (inquit) qui erat angelus, & sanctificatio, redemptio factus est nobis.* Supponuntur verba illa, Christum, antequam fieret nobis dempno, atque adeo priusquam fieret hominem, factum fuisse sanctificationem Angelorum. Cum ergo dicit Bernardus, *Quertus hominem lapsum, dedit stanti Angelo ne laboraret*, solum videtur quod per Christum, in quantum Deum, iterum Angeli boni, sicut per eundem Christum, in quantum Deum & hominem, redempti esse homo lapsus. Eodem modo intelligi & exponi debet Divus Gregorius, cum dicit, quod multum minus neque Angelorum est sanctus, nisi per Christum, hoc enim, quantum ad Angelos, intelligendum est de Christo, ut Deo; quoad homines vero de Christo, ut Deo & homine simul, seu de Verbo ut humanâ carne induro.

Ad locum Divi Hieronymi responderet Vaquez disputatione quadragesima nona, capite quinto. *testimonium illud nullius momenti censeri debere, id quod juxta omnium sententiam, manifestum errorem contra fidem contineat: tamen si non satis constiterit ex propria, an ex alterius sententia doceri.* Sed hæc responsio temeritate non caret, sed dubio enim relinquit, an unus ex præcipuis Ecclesiæ Patribus (quem maximum Doctorem Ecclesiæ, & magistrum mundi Divus Prosper appellat, ac in lampada ab oriente usque ad occidentem respicientem, affirmavit Augustinus) fuerit hæreticus, necne? Nec valet quod addit Vaquez, nimirum levis estimare errorem memoratum non docuisse Hieronymum ex propria sententia, sed ex aliorum libris, nempe Origenis, aut Appollinarij, vel Didymi, &c. Nam hæc correctio errorem potius tribuit Hieronymo, quam ipsum defendat; si enim ex aliorum libris doctrinam illam delumpserit, & hæc (ut asserit Vaquez) manifestum contineat errorem contra fidem, culpabilis reddunt Hieronymus, qui talem errorem docuit, licet ex aliorum libris; non enim licitum est errorem docere, & adducere ex libris aliorum, nisi ad impugnandum.

Ut ergo à tam gravi injuria, maximum hæc Ecclesiæ Doctorem, ac totius orbis magistrum vindicemus, Advertendum est, nomen peccati dupliciter sumi: nimirum strictè, pro culpa mortali; vel largè, pro quocumque defectu creaturæ, quo sensu monstra interdum vocari solent peccata naturæ. Hoc posito dico, quod quando D. Hieronymus dixit Angelos esse sine peccato, ipsamque Christi crucem eos à peccato purgasse, sumit peccatum non strictè pro culpa mortali, sed late pro alio defectu, nimirum pro nescientia mysterii Incarnationis, à qua crux Christi, sive Christus ut homo, purgavit Angelos, eos illuminando quoad mysterium suæ Incarnationis. Fundamentum autem ira explicandi mentem S. Doctoris habetur ex ejus verbis, exponens enim caput secundum Epistolæ citatæ ad Ephesios dicit quod omni creatura Domini sui cruore purgata sit. Certè cum non omnis creatura sit capax mali moralis, de illo non loquitur Hieronymus, sed de peccato, ut significat quemcumque defectum, subindeque idem dicendum est de peccato à quo

In expositione capitis primi docuerat purgari Angelos per crucem Christi.

Obijciuntur tertiò quædam S. Thomæ testimonia, quæ videntur repugnare nostræ sententia: nam S. Doctor super cap. 1. Joannis lect. 10. exponens verba illa Evangelistæ, *De plenitudine quæ nos omnes accepimus*, subdit: *scilicet omnes apostoli, & patriarchæ, & prophete, & iusti qui fuerunt sunt, & erunt, & etiam OMNES ANGELI*. Et infra sic ait: *Plenitudo gratia quæ est in Christo, est causa omnium gratiarum quæ sunt in omnibus intellectualibus creaturis*. Item hic questione septima, articulo nono in corp. docet, quod virtus gratiæ Christi se extendit ad omnes operationes & effectus gratiæ, quæ Christus est primum & universale principium in genere habentium gratiam, sicuti Sol est universalis causa generationis rerum inferiorum.

Ad primum testimonium dicendum, sanctum Doctorem solum velle, omnes, etiam Angelos, de plenitudine Christi accepisse, quatenus varias illustrationes, & gloriæ accidentalem, ex merito Christi habuerunt. Cum verò asserit, gratiam Christi esse causam omnium gratiarum quæ sunt in intellectualibus creaturis, & universale principium in genere habentium gratiam, hoc intelligendum est secundum distributionem accomodatam, nimirum quantum ad omnem gratiam, sive accidentalem, sive essentialem, in hominibus: in Angelis vero, quantum ad omnem gratiam accidentalem, quam habent ut ministri Christi in salutem hominum. Et certe cum locis pagographo primo adductis loquatur expressè Divus Thomas de gratia & gloria essentiali, neque Christus eas Angelis meruisse, locis verò in objectione contentis, non loquatur specialiter de illa gratia & gloria, sed de gratia ut sic & in genere, standum potius est locis illis, quàm istis, maxime cum ista possint, juxta expositionem traditam, explicari de gratia accidentali.

§. V.

Diluantur argumenta ex ratione petita.

Triplex ratio insurgunt Adversarii contra nostram sententiam. Prima sic potest proponi: Christus est primus omnium prædestinatorum; juxta illud Psalmi 39. *In capite libri scriptum est de me*: Ergo est causa prædestinationis omnium electorum, tam hominum, quàm Angelorum, subindeque omnium effectuum prædestinationis illorum: Sed gratia est primus effectus prædestinationis Angelorum: gloria verò essentialis ultimus: Ergo Christus est causa tam gratiæ quàm gloriæ essentialis Angelorum. Minor subleptio, & ultima Consequentia patent, prima verò suadet ex illo communi axioma: *Primum in unoquoque genere est causa cæterorum*. Ergo si Christus sit primus omnium prædestinatorum, erit causa prædestinationis omnium electorum, tam hominum, quàm Angelorum.

Secunda ratio Adversariorum sic procedit: Gratia & gloria essentialis conferuntur hominibus prædestinatis ex meritis Christi, quia est caput illorum. Sed Christus, etiam in quantum homo, est Angelorum caput, ut articulo præcedenti ostendimus: Ergo etiam illis gratia & gloria essentialis ex meritis Christi conferuntur.

Tertia ratio est: Eadem videtur esse ratio de tota gloria essentiali Angelorum, ac de quocunque gradu illius: Sed aliquis gradus gloriæ essen-

tialis Angelorum (ille nimirum qui fuit præmiū correspondens actui fidei quem Angeli adhuc viatores habuerunt in Christum ut consummatorum suæ gloriæ) dependet ex meritis Christi prævisis: Ergo & tota gloria essentialis illorum.

Hæ tamen rationes, licet aliquam probabilitatis speciem præferant, facillè dilui possunt ex fundamentis quæ supra statuitis. Ad primam enim responderetur, quod licet Christus sit primus prædestinatorum, non tamen eodem modo respectu omnium; nam respectu hominum est primus prædestinatorum, non solum prioritate dignitatis & perfectionis, sed etiam prioritate causalitatis & influxus, quia prædestinatus est ut illorum redemptor, supposita prævisione peccati originalis: respectu verò Angelorum est quidem primus, quantum ad perfectionem & dignitatem, & rationem communem causæ exemplaris; imò est finis eorum, secundum quod sunt præordinati ut ministrent Christo in officio redemptionis; non tamen est primus prioritate causalitatis & influxus respectu gratiæ & gloriæ essentialis Angelorum, cum non sit prædestinatus ut esset illorum redemptor, sed tantum per respectum ad gloriā accidentalem, quam Christus ut ipsorum caput in ipsos infundit, ut articulo præcedenti declaravimus. Quando verò dicitur, quod primum in unoquoque genere est causa cæterorum, hoc debet intelligi de causalitate in aliquo genere causæ, vel efficientis, vel exemplaris, vel finalis, non tamen requiritur, quod sit causa efficiens illorum physice vel moraliter; homo enim v.g. licet sit primus in genere animalis, non est tamen causa efficiens cæterorum animalium.

Ad secundam rationem dicendum, non ex sola generali ratione capitis nos colligere omnes effectus nostræ prædestinationis procedere ex meritis Christi, sed ex habitudine capitis ad talia membra ejusdem naturæ specificæ, ad quorum reparationem principaliter venit Christus. Unde D. Thomas quæst. 29. de verit. art. 4. ad 7. ex fine Incarnationis, quia scilicet principaliter facta est ad liberandum hominem à peccato, colligit quod humanitas Christi ordinetur ad influendum in homines redemptos, ut ad finem principaliter intentum, non autem ad influendum in Angelos; nam influxus supra explicatus quo Angelos illuminat, & præmia accidentalia eis tribuit, non est finis Incarnationis, sed Incarnationem consequens, ut ibidem ait S. Doctor.

Dices, si Christus solum accidentaliter infundit in Angelos, dona scilicet accidentalia, solum accidentaliter & secundum quid erit caput Angelorum, non verò absolute & simpliciter, contra testimonia Scripturæ articulo præcedenti adducta, in quibus absolute & sine addito dicitur caput Angelorum. Difficile etiam explicari poterit, quomodo prædestinatio Angelorum subji-ciatur prædestinationi Christi, ut consummandæ & perficiendæ per ipsum.

Sed nego utramque sequelam licet enim ad rationem capitis naturalis & physici requiratur quod vitam essentialem in membra infundat, non tamen ad rationem capitis morales & mystici, ut patet in Principe respectu Reipublicæ; unde licet Christus gratiam & gloriā essentialem in Angelos non infundat, quia tamen habet influxum in illos, tum secundum exteriorē gubernationē, tum secundum communicationē accidentalium donorum, potest simpliciter & absolute dici Angelorum caput, licet non omnibus modis, nec infundendo.

D d d d